COĞRAFYA Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU TÜRK KÜLTÜR BÖLGELERİ İLE ÜLKEMİZ ARASINDAKİ TARİHİ VE KÜLTÜREL BAĞLAR

TÜRK KÜLTÜR HAVZASI

Türk kültürü; Orta Asya'dan kaynağını alıp Sibirya'ya, oradan Afrika'ya ve Balkanlar'a uğrayıp bu coğrafya arasında kalan sahaya birikimini aktarmış bir kültür denizinden oluşur. Şekillenmesinde coğrafi faktörlerin etkili olduğu Türk kültürü, göç yolları ile farklı coğrafyalara taşınmış ve benliğini muhafaza etmiştir. Her ne kadar farklı bölgelere göç edilmiş ve aradan yüzyıllar geçmiş olsa da bu alanlarda aynı kültürün izlerini görmek mümkündür. Orta Asya'da kopuz çalınırken Anadolu'da bağlama çalınması, Orta Asya'da ve Anadolu'da halı ve kilim dokumacılığının yaygın olması, ibadethanelerin benzer mimaride inşa edilmesi, benzer yemeklerin yapılması birbirine yakın örf ve âdetlerin hâlâ devam etmesi tarihî ve kültürel bağların geniş bir coğrafyaya yansıması olarak kabul edilir.

Türk kültürünün izlerini ve coğrafi derinliğini batıda 20° doğu boylamında; Macaristan'daki Gül Baba Tekkesi'nden doğuda 100° doğu boylamındaki tarım havzasına; güneyde Somali-Etiyopya-Sudan'dan kuzeyde Sibirya'ya kadar olan sahada görmek mümkündü.

Türk milleti 5000 yıllık tarihi boyunca Asya, Avrupa ve Afrika'da siyasal olarak kontrol altında tuttuğu coğrafyalarda barış ve adaletin öncüsü olmuştur. Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte Türk kültürü havzası genişlemiştir. Günümüzde kuzeybatıda Balkan, kuzeydoğuda Kafkas, doğuda Türkistan, güneydoğuda Orta Doğu, Akdeniz'in güneyinde ise Kuzey Afrika'da yer alan toplumların merkezi hâline gelmiştir.

Görsel: Bosna-Hersek'te eski bir Osmanlı şehri: Mostar ve Mostar Köprüsü

Buradaki devletlerin varlıklarını devam ettirmeleri Türkiye Cumhuriyeti açısından son derece önemlidir. Aynı şekilde bu bölgelerde var olan devletler için de Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığı büyük bir öneme sahiptir.

Günümüzde Türk kültürü havzasının yayıldığı sahada bağımsız devletlerin yanı sıra özerk ve topluluklar hâlinde yaşayan, aynı dil, din, tarih ve kültüre sahip akrabalarımız bulunmaktadır. Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yanı sıra Türklerin ana yurdu olan Orta Asya'da günümüzde Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan gibi devletler ve Doğu Türkistan gibi özerk yapılanmalara sahip topluluklar yaşamaktadır. Bu devletler ile günümüzde de millî birlik ve kültürümüzü muhafaza edecek çalışmalar yapılmaktadır.

Orta Asya ile Anadolu arasında yer alan Kafkasya'da hem Türk hem de Müslüman olan akraba milletler varlıklarını sürdürmektedir. Burada başta Azerbaycan olmak üzere Dağıstan ve Çeçen halkları gibi Türk kültürüne ait topluluklar yaşamaktadır.

Türkiye sınırları içerisinde yer alan Doğu Trakya, Balkan coğrafyası içinde yer alır. Dolayısıyla coğrafi açıdan Türkiye de Balkan ülkeleri arasında sayılabilir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti yaklaşık 550 yıl Balkanlarda hüküm sürmüş olan Osmanlı Devleti'nin mirasını taşımaktadır. Balkan ülkeleri ile Anadolu arasında bu mirasın getirdiği benzerlikleri görmek mümkündür. Yüzyıllardır devam eden bu birlikteliğin gelecek nesillere taşınabilmesi için ortak kültürel çalışmalar yapılmakta, bu bölgelerde kültürel değerlerimizi yansıtan tarihi eserlerin restorasyon çalışmalarını Türkiye üstlenmektedir. Sırbistan ve Bosna-Hersek arasında yaşanan savaşta (1992-1995) tahrip olan Mostar Köprüsü'nün tamiratı Türkiye tarafından yapılmıştır.

Görsel : Türk kültürü havzası

SORULAR

SORU 1:

Türk kültürünün yaşandığı bağımsız Türk Devletleri düşünüldüğünde; Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan gibi Türk kültürünün ocağı Orta Asya'nın iklim ve yer şekilleri, Türk kültürüne şekil veren en önemli etkendir. Kültürel özellikleri de buna göre şekil alır.

Yukarıda verilen bilgiler göz önüne alındığında Türklerin yaşadıkları bölge bir ada olsaydı aşağıdakilerden hangisi Türklerin kültürel özelliklerinden biri olamazdı?

A) Türk kültüründe tarım ve hayvancılık faaliyetleri ön plana çıkardı.

B) Türk kültürü dünyanın geniş bir alanına yayılamazdı.

C) Türk kültür zenginliği geniş içerikli olmazdı.

D) Türk kültürünü oluşturan yaşam tarzları ve ekonomik özelliklerinde deniz özelliği ön plana çıkardı.

E) Türk kültürünü oluşturan örf adetler, yaşam tarzlarında değişiklik ve daralma görülürdü.

(Cevap A)

SORU 2:

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinin gelişimini desteklemesindeki amaçları arasında yer almaz?

A) Kültürel bağların devamlılığını sağlamak

B) Kültürel kimliklerini değiştirmek

C) Türk kültürüne sahip ülkelere öncülük etmek

D) Türk kültürünü korumak

E) Devletlerin ekonomik gelişimine katkı sağlamak (Cevap B)

SORU 3:

Türk Dil Kurumu; Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak amacıyla Atatürk'ün talimatıyla kurulmuş bir araştırma kurumudur. Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı (TİKA), Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra kurulan Türk Cumhuriyetleri'nin yeniden yapılanma, uyum ve kalkınma ihtiyaçlarına destek vermek amacıyla kurulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi metinde anlatılan kurumların kuruluş amaçlarından biri değildir?

A) Türk dilini bilimsel yollardan araştırmak

B) Yeni kurulan Türk devletlerinin yapılanmasına destek olmak

C) Türk dilini tanıtmak ve yaymak

D) Yeni kurulan Türk devletlerinde Türkçenin resmî dil olmasını sağlamak

E) Yeni kurulan Türk devletlerinin ekonomik anlamda kalkınmasına destek vermek (Cevap D)

SORU 4:

Türkler çok geniş bir coğrafyada yaşamaktadır. Balkanlardan doğuda Büyük Okyanus'a, kuzeyde Kuzey Buz Denizi'nden güneyde Tibet'e kadar olan saha Türklerin yoğun olarak yaşadığı coğrafyalar olarak kabul edilir.

Yukarıdaki paragrafa göre Türklerin geniş coğrafyalara yayılmasında en etkili unsur nedir?

A) Tarım ve hayvancılığın gelişmiş olması

B) Siyasi istikrar

C) Maden kaynaklarının zengin olması

D) Göçebe yaşam tarzı

E) Savaşçılık özelliği

(Cevap D)